

Obravnava 146. berilne vaje iz II. berila: „Materna dežela in domovina“.

Soba v hiši, v kateri starši in otroci po dnevu navadno prebivajo se imenuje stanica. V stanici stanujemo in delamo. Hiša, v kateri prebivamo, je naše stanovanje. Stanovanje nas varuje deža, snega, toče, vetra, mraza in vročine, divjih živali in hudobnih ljudi. To varstvo nam dobro tekne. Stanovanje je torej velika dobrota za nas.

Ljudje pa potrebujejo v svojem življenju še veliko drugih reči, ki jih noben človek — tudi nobena družina sama za se izdelati ne more.

Ljudje delajo drugi za drugega; drugi drugega potrebujejo. Svoje izdelke in pridelke drugi drugemu prodajajo ter kupujejo za pridobljeno reči, katerih sami nimajo. Ako bi kaka družina hotela le sama za se živeti, ter od nikoga ne dela, niti pomoči dobivala, morala bi veliko pogrešati. Ljudje so to dobro spregledali in si torej stanovanja blizo, drugi poleg drugega napravili, da se tako v večem društvu med sabo bolje podpirajo in pomagajo. Ta potreba je učinila, da so postale vasi in mesta.

Kmet skrbi za reči, ki so nam v hrano; on prideluje veliko rastlin, n. pr. reč, pšenico, ječmen, krompir i. dr.; redi govedo, ovce, svinje in kuretino, ki so nam tudi v hrano. K temu pa potrebuje veliko njiv, travnikov in pašnikov; torej tudi veliko kmetov blizo skupaj stanovati ne more. Kmečka stanovanja stojé navadno med zemljišči ali vsaj blizo njih. Poleg kmečkih stanovanj stojé še druga poslopja, skednji v katerem se žito zmlati, in druga stranka poslopja, v katerih se shranjuje različno kmetijsko orodje. Kmečko stanovanje s svojimi poslopji in zemljišči se imenuje kmetija. Več kmetij skupaj se zove selo ali selišče. Večje selo s cerkvijo in šolo se tudi imenuje vas.

Razun kmetov stanujejo v vasi tudi rokodelci, kateri izdelujejo reči, ki so kmetu neogiblivo potrebne. Najdemo torej v vaseh šivarje, čevljarje, kovače, tesarje, sodarje, mlinarje i. dr. Prebivalce sel in vasi imenujemo sploh kmete, — kmečke ljudi. V vaseh vlada navadno tihota, zlasti na večer; trudni delavci gredo navadno zgodaj počivat, da morejo dobro za rano vstati in pokrepčani zopet na delo iti.

Vsi ljudje vendar ne živé po kmetijah, v selih ali vaseh. Sila ali druge okolnosti so ljudi nagnile, da blizo skupaj stanujejo. Zidali so torej hišo pri hiši. Kraj, v katerem je več hiš skupaj, je mesto. Ljudje po mestih ne živé od kmetije, marveč od obertnije in kupčije. Mesta pa tudi niso vsa enako velika. Kakor vasi, tako tudi mesta imajo svoja imena. Kraj, kjer smo bili rojeni, se imenuje naš rojstveni kraj. Ste li v selu, v vasi ali v mestu doma? Zakaj se pa ta kraj imenuje rojstveni kraj? — Kako se reče z drugimi besedami? „Je tekla naša zi-

belka. Kaj pomeni izrek? „Od zibeli do groba.“ Stavek pa „še ptičica zná in ljubi svoje gnejzdo“ nam pove da je domoljubje tudi živalim prirojeno, Zakaj se ravno tukaj jemlje ptičica za podobo domoljubja. Kaj veste povedati od potujočih ptičic? — Več družin skupaj pod eno gosposko je občina, srenja. Več občin skupaj pod eno vlado, je pa dežela. — Katera dežela se pa imenuje materina dežela? — V mladosti se vse duši bolj vtisne. Ko človek vidi domači kraj, spominja se veselih in žalostnih dni, katere je preživel tukaj. Zato so mu ti kraji toliko priljubljeni, da se v daljnih krajih spominja tistih tratic, tistih hribov in dolin, kjer je najprej začel čutiti in zavedati se; spomin na te kraje ponovi zopet tiste občutke, katere je imel mladi človek, ko je brezskerbno videl solnce izhajati in zahajati, ko ga je dobri oče in mila mati učila spoznavati brate in sestre. — Ko tedaj sliši zopet tiste glasove, v katerih je pervikrat klical „ata, mama“ vzbudi se mu ljubezen do materinega jezika. Sicer v rojstvenem kraju, pa tudi v domovini ne moremo zmirom ostati; človek mora iti po svetu „s trebuhom za kruhom“ a noben kraj mu tako ne dopada, kakor rojstveni kraj. — Gorjancu se toži po nebotičnih gorah, prebivalcem Izlandije je njih dežela pravi raj, in pod milejšem obnebjem se jih loti nekaka otožnost in tuga. In to je zopet modra previdnost božja, sicer bi pusti kraji ostali samotni, a zmirom so ljudje, katere vleče domov, dasiravno na tujem ničesa ne pogrešajo. Savojardi, še mladenči, zapuščajo svoj kraj, pa jih že priletne in bogate može vabijo domači kraji, domače gore, da zapuste šumeča mesta in se vernejo v tihe doline.

Drugi odstavek berila nas pa pelje v naše širjo domovino, v Avstrijo. V kratkih potezah tukaj lahko učenik pove potrebo Avstrije za njene različne in mnogojezične prebivalce. Ko je prej povdarjal ljubezen do ožje domovine, naj pa tudi povdarja mednarodno ljubezen, dolžnosti državljanov med sabo.

Tretji in četerti odstavek nam pa v kratkih besedah kaže korist naše domovine za telo in dušo, tukaj namreč dobiva vsak priden prebivalec svoj živež, se izuči in ima varnost življenja. — V domovini skerbi deželjska oblast za našo blagost, a duhovska za naše zveličanje. Čemu je tedaj deželjska, čemu duhovska gosposka? Se li veste spomniti na 83. b. v. „Človeški udje se spuntajo“. — Kaj sem vam takrat razlagal? Ali že nismo brali svoje dni od dolžnosti podložnikov? Tako v roki spretnega učenika berilo berilo razlaga. — Poslednji trije stavki budijo v mladih sercih hvaležnost, ljubezen in darežljivost do domovine. To bi bilo v kratkem stvarno razlaganje te berilne vaje.